

Tények és olvasatok

A modern társadalmakban a biztonsággal és a különböző biztonsági kérdésekkel kapcsolatos ismereteit az érdeklődő állampolgárok többsége – az egészen különleges helyzetektől eltekintve – mindig is a médiából és politikai közbeszédből szerezte, vagyis a biztonságról alkotott képét és percepcióját a média és politikai közbeszéd formálta a legerőteljesebben. A politikai hatalom mindenkori birtokosai éppen ezért szerte a világban hosszú ideig erősen ügyeltek arra, hogy csak olyan, a biztonsággal összefüggő információk kerüljenek a médiába és váljanak a politikai közbeszéd tárgyává, melyek irányukba kedvezően befolyásolják a társadalom biztonsággal kapcsolatos attitűdjeit. A hatalmon lévőknek ez a törekvése, hogy számukra kedvezően befolyásolják a társadalom biztonsággal kapcsolatos attitűdjeit, az információáramlást, valójában a globalizáció, a biztonsággal kapcsolatos információk mennyiségét és az ezen információkhoz való hozzájutás lehetőségét drasztikusan kiszélesítő internet korszakában sem változott meg. S bár sokan állítják, hogy a befolyásolás és manipuláció lehetősége megnehezedett az internet korszakában, ez nem tűnik mindig meggyőzőnek. Sokkal inkább csupán arról beszélhetünk, hogy míg korábban az információ megszerzése ütközött komoly nehézségekbe, ma a közönségre zúdított információtömegben való eligazodás okozza a legnagyobb problémát a biztonsági kérdések iránt érdeklődőknek. S ezt a nehézséget igen jól használják ki azok a véleményvezérek, akik meghatározzák a tömegmédiá és politikai közbeszéd biztonságtartalmát, továbbá e tartalmak tárgyalásmódját, olvasatát az egyes társadalmakban. Mi egyébbel lenne ugyanis magyarázható például, hogy a 2015. tavaszi Eurobarometer adatai szerint olyan uniós tagországok – Románia, Csehország, Málta, Bulgária, Lengyelország és Horvátország – társadalmi jelölték meg első és második helyen a terrorizmust a legfontosabb biztonsági fenyegetésként, amelyek a statisztikai adatok és a tapasztalatok alapján a legkevésbé terrorfenyegetettek Európában? Vajon nem az olvasatok tények feletti győzelmét jelenti-e, hogy a V4-ek társadalmi egyöntetűen a menekült- és migránsválságot tekintik legfőbb biztonsági problémájuknak, miközben e válság ténylegesen csupán Magyarországot érintette?

Mindkét példa mögött az a sikeres törekvés húzódik meg, amit a koppenhágai iskola nyomán biztonságiasításnak nevez a biztonsági tanulmányok szakirodalma, s amely a modern politikában a hatalomgyakorlás egyik bevett eszközévé vált. A kormányok az utóbbi évtizedekben szívesen biztonságiasítják a legkülönbözőbb kérdéseket, vagyis jelenítik meg őket létfenyegetésként a biztonságról folyó diskurzusban, gyakran olyankor is, amikor az egyébként szakmai szempontból esetleg erősen vitatható. Elsősorban azért, mert ez növeli népszerűségüket, s nem számolnak azzal a veszéllyel, hogy amikor egy társadalom egzisztenciális fenyegetésként definiál egy problémát, vagyis elfogadja, hogy félnie kell tőle, akkor ez a félelem a biztonság szubjektív értelmezése előtt nyit utat, és jelentősen korlátozza a biztonsági kérdés higgadt és tárgyilagos diskurzusát.